

10 år MED FASTLEGEN

AV ANNE HELEN HANSEN,
KOMMUNEOVERLEGE I TROMSØ

Samtidig som vi i år feirer 400-års jubileum for det offentlige helsevesen i Norge, har vi en litt yngre skapning som runder 10 år, nemlig fastlegeordningen. For 400 år siden fikk den første norske legen lønn fra det offentlige. For 10 år siden ble allmennlegene i Tromsø privatpraktiserende, og ingen var lenger ansatt av det offentlige. Forsøk med fastlegeordning startet 18. mai 1993 i Tromsø, Trondheim, Lillehammer og Åsnes. Forsøket var tre-årig, men ble forlenget inntil hele landet fikk fastlegeordning for to år siden. Forsøkskommunene er fortsatt pionerer, og har et forsprang i utviklingen. Erfaringene med fastlegeordningen blir tydeligere etter ti år enn etter to. I Tromsø har vi noen tydelige erfaringer som vi gjerne deler med Utpostens lesere.

Formålet med fastlegeordningen var å bedre kvaliteten og tilgjengeligheten i allmennlegetjenesten gjennom å gi alle innbyggere fast lege. Hva har befolkningen i Tromsø oppnådd med denne satsningen? Hva har skjedd på disse ti årene?

Stabile leger

Det var stort behov for forbedring av legetjenesten i Tromsø på begynnelsen av 90-tallet. Ved de kommunale legekantorene, som det var mange av den gang, var det stor gjennomtrekk av leger. I 1991 var det i de tre stillingene ved

FOTO: BENTE SIMONSEN, BLADET TROMSØ

Anne Helen Hansen (f 1959) er kommuneoverlege i Tromsø. Hun har tidligere blant annet arbeidet som kommunelege i Tromsø, fastlege i Tromsø og assisterende fylkeslege i Troms. Hun er også styremedlem i OLL.

Kroken legekantor 17 forskjellige leger tilsatt i løpet av året. Før forsøket oppga kun halvparten av innbyggerne i Tromsø at de opplevde å ha fast lege¹. Nå har alle som ønsker det fast lege, og forholdene i allmennlegetjenesten er preget av stabilitet og kontinuitet. Dette er et stort fremskritt både hva kvalitet og tilgjengelighet angår. Flere undersøkelser har vist at befolkningen setter pris på å ha en fast lege å forholde seg til^{2,3}.

Redusert ventetid

Før fastlegeordningen var gjennomsnittlig ventetid på vanlig legetime i Tromsø ca 6 uker. Høsten 2002 var ventetiden i Tromsø knapt 10 dager⁴. Dette er betydelige forbedringer. Kort ventetid er en god service til befolkningen, og bidrar til å sikre kvaliteten på tjenestetilbudet. Tilgangen på øyeblikkelig-hjelp-timer i Tromsø er stort sett god. I en tilfeldig uke høsten 2002 tok fastlegene og turnuslegene i

Bruken av legevakta i Tromsø er redusert med 15 prosent i 10-årsperioden med fastlegeordning.

FOTO: BIRGIT HEIER JOHANSEN, HELSETILSYNET I TROMS.

Tromsø imot nesten 1000 pasienter som øyeblikkelig hjelp. Det tilsvarer 15 pasienter pr 1000 personer på liste.

Bedre telefontilgjengelighet

Mye tyder på at det er lettere å få tak i lege på telefon enn det var for 10 år siden. Den gang hadde legene ikke ansvar for navngitte pasienter, og dårlig telefontilgjengelighet var en effektiv metode for å redusere arbeidsbelastningen. En kartlegging ved Helsetilsynet i Troms høsten 2002 viste at det ble oppnådd telefonkontakt med legekantorene i Tromsø etter knapt tre minutter i snitt. Noen legekantor skilte seg ut ved at det gikk opptil 20 minutter før det ble oppnådd kontakt. Disse legekantorene vil bli fulgt opp fremover. Det er fastlegens ansvar å sørge for tilfredsstillende telefontilgjengelighet for sine pasienter⁵.

Mindre bruk av legevakta

Året før fastlegeordningen (1992) var det 27 000 legekonsultasjoner på legevakta i Tromsø, mens det i fjor var 23 000. Det er en nedgang på ca 15 prosent i en periode hvor folketallet har økt med 7500⁶. Redusert bruk av legevakta er et tegn på at legetjenesten på dagtid fungerer bedre.

10-års-jubileet gir oss anledning til å se tilbake og konstatere at veldig mye er blitt bedre. Det er viktig å fremheve

dette, selv om ikke alle forbedringer kan tilskrives fastlegeordningen alene.

Redusert legedekning på sykehjemmene

Er da alt bare fryd og gammen? Nei, ikke helt. Utfordringene står i kø for en legetjeneste med ambisjoner. De sykeste har fått begrensninger i tilbudet til fordel for de friskeste. Etter 10 år med fastlegeordning i Tromsø har sykehjemslegene mindre tid til medisinsk arbeid blant de sykeste gamle. I Tromsø er det nå omkring 175 pasienter pr legestilling i sykehjem, mens det for 10 år siden var ca 135 pasienter⁷. Utviklingen de siste 10 år har gått i feil retning. Tromsø ligger nå omtrent på landsgjennomsnittet som er ca 170 pasienter pr legeårsverk. De siste 10 år har beboerne i sykehjemmene blitt både eldre og betydelig sykere. Legeforeningen mener det bør være et mål å komme ned mot 80 pasienter pr legeårsverk⁸. Norske sykehjemsleger mener selv det er behov for 25 prosent økning av legetimetallet på landsbasis⁹. For Tromsø tilsvarer det en økning på 20 uketimer.

Sykehjemslegen koster penger

Beboerne i sykehjemmene beholdt sykehjemslegen da fastlegeordningen kom, og slik har det vært siden. Når en person flytter på sykehjem i dag, overtar sykehjemslegen fastlegens ansvar. Arbeidet som lege i sykehjem er såkalt